

se je začelo živahno gibanje na književnem litavskem polju. V Vilni, kakor smo sporočili že v 1. številki „Dom in Sveta“, je začel izhajati litavski dnevnik. Razun tega lista bode v Vilni izhajal še pod uredništvom g. Ambroževiča litavski štirinajstdnevnik, ki bo posvečen čebelarstvu. V Petrogradu je že začel izhajati tudi literarni tednik s podobami z naslovom „Lietuvin laikrastis“; urejuje ga A. Smigla. —

Slovanska misel pri Poljaki napreduje. Po izgledu češke slovanske revije „Slovanský Přehled“ je začel v Krakovu izhajati mesečnik „Świat slowiański“ kot glasilo „Kluba slowiańskiego“, katerega predsednik je znani slavist prof. dr. M. Zdzichowski. List bo urejeval dr. Feliks Konieczny, tudi nam Slovencem še izza časnikarskega sestanka znani knjižničar vseučiliške biblioteke krakovske.

Maršal Ojama s soprogo.

Ivan Nečuj-Levickij. Malorusi so se pred kratkim pri raznih slovesnostih spominjali zaslužne delavnosti Iv. Nečuja-Levickega, ki že 35 let deluje na njivi maloruske književnosti. Iv. Nečuj-Levickij je začetnik maloruskega socialnega romana; on je prvi spoznal škodljivost onega prepada, ki deli maloruske omikance od maloruskega preprostega ljudstva ter je takoj začel v svojih povestih zidati most čez le-ta prepad. 35 let že kaže v slikah iz življenja naroda, kje je maloruska moč, kje je maloruska bodočnost. — Rodil se je dne 13. novembra 1838. v Stebnevu

(kijevska gub.) iz stare duhovniške družine. Šolal se je najprej v bogoslovski šoli, potem v kijevskem duhovnem semenišču, kjer se je pečal s francosko in rusko književnostjo. Ko je končal študije, je postal učitelj (1860) zemljepisja, računoslavlja in cerkvenoslovanskega jezika v bogoslavskem duhovnem učilišču, pozneje je opravljal službo profesorja v Poltavi, Kališu in Kišinjevu. Sedaj živi v pokoju v Kijevu. Svoje književno delovanje je začel v Poltavi; že njegove prve povesti se odlikujejo po globokem čutu in lepoti jezika. Gradivo za povesti zajema Levickij iz revnega življenja preprostega naroda. Lepe so njegove povesti „Dvi Moskovki“, „Ribalka Panas Kruť“, naravnost poetična je pripovedka „Mikola Džeija“. Žalostne razmere seljakov riše s spretnim peresom v delu „Burlačka“. Levickij se pa peča tudi z razmerami maloruske inteligence, kateri odkritosrčno očita napake, zlasti zanemarjanje preprostega naroda. („Pričena“, „Hmari“.) Najboljše povesti Levickega so tiste, za katere je čipal predmete iz življenja preprostih ljudi, slabejše so one, v katerih riše razmere maloruske inteligence. Kriv pa ni pisatelj, ampak nezdrave okoliščine, v katerih inteligenca živi. V zadnjem času je začel pisati tudi zgodovinske romane („Hetman Ivan Vihovskij“); poizkušal je tudi pisati drame, literarno-kritične, narodopisne in zgodovinske razprave — ali najbolj mu uspeva družabni roman, katerega je v maloruski književnosti začetnik in najboljši predstavitelj. Fr. Št.

Viktor Mihajlovič Mihajlovskij. Dne 9. decembra je umrl v Moskvi ruski zgodovinar in pedagog V. M. Mihajlovskij (roj. 1846.). Bil je gimnazijski profesor in pozneje ravnatelj druge moskovske gimnazije. Spisal je dolgo vrsto temeljitih del zgodovinskih, narodopisnih in pedagoških. Njegovo najboljšo pedagoško delo ima naslov: „O duši otroka“. V zgodovini se je zlasti pečal z dobo francoskega prevrata in zgodovino Vzhoda.

Julian Galaktionovič Korolenko. 8. decembra je v Moskvi umrl starejši brat z anega pisatelja sibirskih povesti Vladimira Korolenka, J. Gal. Korolenko. Ni bil sicer noben imeniten pisatelj, a vendar je njegovo ime v ozki zvezi z literaturo in publicistiko. Rajni je bil dolga leta korektor petrogradskega lista „Novoe Vremja“, potem moskovskega dnevnika „Russkija Vedomosti“. Gal. Korolenko je bil izredne pesniške nadarjenosti; o tem pričajo njegovi verzi, ki jih je objavljala „Russkaja Mysl“. Svojega brata Vlad. Korolenka je pripravil za pisateljski poklic. Vlad. Korolenko sam v nekaterih spisih imenuje brata Julijana „učitelja življenja“.

Aleksander Nikolajevič Pypin, eden izmed najimenitnejših slovstvenih zgodovinarjev in kritikov ruskih, je dne 9. decembra umrl v Petrogradu. Porodil se je v Saratovu l. 1833. Vseučiliščne študije je končal v Petrogradu in l. 1860 je bil imenovan za profesorja iste univerze, ali te službe ni opravljal dolgo,

samo poldrugo leto. Vsled dijaških nemirov, pri katerih je stal na strani dijakov, je bil prisiljen zapustiti službo in se je posvetil popolnoma znanstvenemu delu. Postal je sotrudnik revije „Věstnik Jevropi“, ki jo je ustanovil I. 1866. M. M. Stasjulevič. Kot učenec slovečih slavistov Grigoroviča in Srezněvskega je proučeval Pypin najprej stare slovstvene spise ruske, ali na svojem potovanju po Evropi je začel proučevati tudi druge slovanske književnosti. Sad teh dolgoletnih študij je njegovo veliko delo „Istorija slavjanskij literatur“, ki ga je izdal skupno s Poljakom W. D. Spasowiczem v dveh zvezkih. Vseh njegovih spisov tu ne moremo navesti, omenjamo samo, da so vsi temeljiti in pisani s strogo učenjaško objektivnostjo. Oficialni krogi ruski dolgo niso hoteli priznati Pypinovega znanstvenega delovanja; šele I. 1897. je bil slovesno izvoljen za člana „Akademije Nauk“ zaradi svojega velikega dela „Istorija ruskoj literatur“, katero je pisal mnogo let. „Mesečnik Ruskaja Mysl“ imenuje Pypina „včnega rabotnika“ in njegov nekrolog končuje z besedami: „On uměl buditi energiju i věru v svoi sili vo vsěh těh, kto iměl sčastje popast v sferu pritjaženija jego kristalno-čistoj obajatelnoj nraštennoj ličnosti. Nevoznagradimaja utrata!“ —

Fr. Št.

Jelena Osipovna Lihačeva. 19. decembra je umrla v Petrogradu ruska pisateljica Jelena Lihačeva, ki je od sedemdesetih let preteklega stoletja stala na čelu prosvetnega in emancipacijskega gibanja na Ruskem. Izpod njenega peresa je izšla vrsta temeljitih del o ženskem vprašanju. Književno delovati je začela leta 1869. v „Otečestvennih Zapiskih“. Najboljše in največje svoje delo je izdala pod naslovom „Matériali dlja istoriji ženskago obrazovanija v Rossiji“. Gospa J. O. Lihačeva je bila soproga Vladimira Ivanoviča Lihačeva, pisatelja političnih in gospodarskih študij, objavljenih v „Věstniku Jevropy“.

Vladimir Ivanovič Lamanskij. Znani ruski slavist Vl. Iv. Lamanskij je obhajal v začetku januarja petdesetletnico svoje pisateljske in znanstvene delavnosti. Slavistika je bila še precej neobdelano polje, ko jo je Lamanskij začel gojiti pred 50 leti. Od takrat pa je vzrasla cela šola slavistov, kateri smemo reči „šola Vl. Lamanskega“. Njegovi učenci, mnogi že sedaj skoraj starčki, imajo že zopet svoje učence. Lamanskij gleda tri, štiri generacije, in vendar je še krepak, delaven in vpliven mož. Lamanskij stoji na enaki stopinji z Aksakovom, Homjakovom itd., ki so prve zvezde takozvanega slavjanofilstva. — Rodil se je I. 1833. Profesor slovanskih jezikov in slovstev je bil neprenehoma od I. 1865. do I. 1900., ko je šel v zaslužni pokoj. Na književno polje je Lamanskij vstopil h koncu decembra I. 1854. z delom „o zbirki narodnih južnoruskij pesmi Metlinskega“. Lamanskij pozna ves slovanski svet zelo temeljito. Dasi je preiskoval večjidel le arhive in knjižnice, je vendar dobro opazoval tudi sodobno kulturno in politično življenje

vseh slovanskih narodov. On ni le analiziral najdenega gradiva, ampak je znal v mrtvih spomenikih poiskati tudi duha preteklega življenja. Kot arhivar v drž. arhivu minist. narodne prosvete (1858—1862) je objavil celo vrsto znanstvenih spisov v časnikih petrograjskih in moskovskih. Samo po sebi se razume, da je Lamanskij poleg svojega znanstvenega delovanja pomagal povsod, kjer je šlo za povzdigo slovanske zavesti in za svobodo slov. narodov. —

☞

Rusija in vojska.

Port Artur je padel na novega leta dan! Po velikanskem boju je omagala trdnjava. 14.000 vojakov na utrdbah je bilo bolnih in ranjenih. Trije generali so bili ubiti. Ves Port Artur je bil velika bolnišnica, kajti ker je toliko mesecev manjkalo sveže rastlinske hrane, so zboleli še oni, katerim so prizanesle japonske kroglice. Naša slika str. 128. nam kaže japonsko granato v primeri z velikostjo petletnega dečka. Granata udari in se razleti v drobne kosce, vse okoli sebe pokončuje. Dvanajst palcev debel oklop prebije to strašno strelivo. Vendar so vztrajali Rusi do zadnjega, dokler jim ni zmanjkalo streliva. Pomoči ni bilo upati, groznemu japonskemu ognju niso mogli več odgovarjati iz svojih topov — torej ni ostalo drugega, nego da so se vdali.

S tem pa je oproščena japonska armada pred Port Arturjem in gre s svojimi težkimi obležnimi topovi (gl. str. 124.) na pomoč maršalu Ojami, ki se še zdaj pripravlja na odločilno bitko s Kuropatkinom. V Mandžuriji ni nič novega ves teden, razen da bi bili drzni Miščenkovi kazaki na neustrašnem pohodu skoro uničili velikansko zalogo japonskih živil v Inkovu.

Tem živejše je bilo pa doma, kjer je nastala skoro revolucija. Delavci v Peterburgu so z velikansko demonstracijo zahtevali ustave od carja. V boju z vojaštvom je bilo več tisoč mrtvih in ranjenih. A o tem prihodnjič kaj več.

Danes priobčujemo le sliko pisatelja Maksima Gorkega, znanega proletarskega pripovedovavca in dramatika, kateri se udeležuje revolucionarnega gibanja z vso strastjo. Bil je že enkrat zaradi tega v ječi, a so mu zaradi slabega zdravja dovolili, da je šel na Krim. Zdaj so ga zopet zaprli v Rigi. Maksim Gorkij ima posebno med dijaštvom mnogo somišljenikov, ki tvorijo celo zaroto proti carstvu.

☞

Raznotero. Pismeni jezik češki je starejši nego pismeni jezik francoski, angleški itd. Sedanja pismena češčina vlada že od dob „Kralicke biblije“ (I. 1593.), torej čez 300 let. Sedanji pismeni jezik nemški izvira šele iz 18. stoletja. — Prvi češki časnik je izšel v Pragi v septembru I. 1597.; prvi nemški časnik je začel izhajati I. 1615., angleški I. 1622., fran-